

Uvodno obraćanje visokog predstavnika i specijalnog predstavnika EU Valentina Inzka na četvrtoj sesiji Parlamenta za Evropu “Reforma energetskeg sektora”

Građani mogu mnogo dobiti, a moćne interesne grupe mnogo izgubiti

Dame i gospodo,

Kada je EUSR započeo ovu seriju sastanaka između parlamentaraca BiH i njihovih kolega iz Evropske unije i drugih zemalja koje teže da se pridruže EU, bili smo odlučni u tome da ne dopustimo da to postane tek forum za prijatne i uopštene razgovore. Željeli smo detaljno i konstruktivno razmotriti teška pitanja. Željeli smo vidjeti kako su parlamentarci u drugim zemljama uspješno odgovorili na izazove sa kojima se trenutno suočava Bosna i Hercegovina.

Mislimo da ovaj pristup može donijeti konkretne rezultate.

Zajedničko iskustvo svih zemalja koje su prošle kroz proces pridruživanja EU je da se najveća prepreka za neophodne reforme ne nalazi u tehničkim ili administrativnim zahtjevima

– ona dolazi od interesnih grupa.

A interesne grupe nigdje nisu jače nego u energetsom sektoru.

Stoga nije veliko iznenađenje da je inicijativa koja je pokrenuta prije više od pet godina da se energetska sektor u Bosni i Hercegovini integrira sa ostatkom regije i sa Evropskom unijom naišla na otpor. Činjenica je da neke moćne interesne grupe imaju više koristi ako ova zemlja ostane van Evropske unije nego da bude postignut brz napredak ka pridruženju EU, što želi većina građana.

Nadam se da naš današnji sastanak može rezultirati praktičnom strategijom kojom bi se prevazišli interesi koji sprečavaju modernizaciju energetske sektora BiH i njegovu daljnju integraciju u evropski energetska sistem.

Ovom zadatku moramo pristupiti sa hitnošću koju on zahtijeva, jer postojeći aranžmani vezani za snabdijevanje energijom donose korist tek malom broju insajdera, a rade protiv interesa većine građana.

Ulaganja u radna mjesta u BiH su manja no što bi trebalo biti; računi za usluge koje domaćinstvima pružaju javna preduzeća veći su no što bi mogli biti.

Ne mislim da je to nešto što bh. parlamentarci žele.

Modernizirani energetska sektor BiH, integriran u evropski sistem, znači sigurnost snabdijevanja, više investicija i više radnih mjesta. Uvjeran sam da je to ono što želite.

Ali to definitivno nije ono što imamo danas.

Sve zemlje regije, uključujući Bosnu i Hercegovinu, potpisale su Sporazum o uspostavi energetske zajednice, u oktobru 2005. Bio je to ogroman korak. Njime su se potpisnice obavezale da provedu važne dijelove *acquis communautaire* sa ciljem kreiranja jedinstvenog energetske tržišta i uspostavljanja mehanizama za funkcioniranje tržišta mreže.

Energetska zajednica dio je veće inicijative čija je svrha stvaranje jedinstvenog energetskog tržišta EU i, kao takva, ona je važan element u približavanju zemalja Zapadnog Balkana Evropskoj uniji.

Bosna i Hercegovina ratificirala je taj sporazum u julu 2006. godine.

Kao što znate, to je koincidiralo sa početkom dugog perioda političkog zastoja, koji je gotovo ugasio čitav niz prijeko potrebnih reformi.

Ne samo da su nove reforme stavljene na čekanje nego je bilo i pokušaja da se reforme koje su već uspješno provedene ponište.

To je, na primjer, oslabilo upravljanje Elektroprenosom BiH i na taj način usporilo ulaganja u mrežu za prenos električne energije.

Elektroprenos BiH bio je jedan od primjera uspjeha u BiH u posljednjih nekoliko godina. Kroz racionalizaciju prenosa električne energije, porasla je mogućnost realizacije potencijala ove zemlje kao jednog od najvećih regionalnih igrača u oblasti električne energije.

Građani Bosne i Hercegovine u cjelini imali su koristi od sve konkurentnijih cijena usluga javnih preduzeća – uključujući račune za pojedina domaćinstva.

Elektroprenos BiH uspostavljen je na osnovu državnog zakona koji je usvojio Parlament BiH nakon Sporazuma između entitetskih premijera i to je bio uslov iz Evropskog partnerstva.

Tako da imamo veoma jasnu sliku.

Formiranje integriranog energetskog tržišta u Bosni i Hercegovini, koje je također integrirano u regionalno energetsko tržište usklađeno sa EU, dio je dogovorene i precizne strategije.

Ova strategija već je počela davati rezultate u vidu osjetnih pogodnosti koje donosi građanima Bosne i Hercegovine.

Ona potencijalno može donijeti još mnoge prednosti, u obliku zarade od izvoza električne energije i privlačenja ulaganja, zato što su, kao što znate, efikasne i konkurentne komunalne usluge od ključnog značaja u nastojanjima da se privuče kapital koji će omogućiti nova radna mjesta u Bosni i Hercegovini.

Imajući to na umu, zašto se aktivno ugrožava neometano funkcioniranje Elektroprenosa BiH, čime se onemogućava daljnja modernizacija energetskog tržišta?

Već sam to rekao i opet ću ponoviti. To se dešava zato što bi određene interesne grupe izgubile ako bi se sve prosperitetnija BiH snažnije integrirala u ostatak regiona i EU.

Četiri i po godine nakon što je Bosna i Hercegovina potpisala Sporazum o formiranju energetske zajednice, još uvijek nije implementirala osnovne odredbe ovog sporazuma.

Neke od najvažnijih preostalih obaveza su:

- usaglašavanje i implementacija državne strategije za električnu energiju,
- donošenje državnog zakona o gasu i
- osiguranje optimalnog funkcioniranja Elektroprenosa BiH, za dobrobit građana BiH.

Umjesto toga, entiteti implementiraju međusobno nespojive strategije za elektroenergetski sektor, državni zakon o gasu još uvijek nije dostavljen Parlamentu, a Elektroprenos BiH još uvijek ne funkcionira u skladu sa svojim nadležnostima definiranim zakonom.

Političke strukture u BiH pokazale su da nisu u stanju ili da ne žele ispuniti svoje obaveze prema međunarodnim partnerima i

vlastitim građanima u oblasti reforme energetskeg sektora.

To je sramotno i pretpostavljam da predstavlja politički rizik u izbornoj godini.

Dakle, cilj ovog sastanka nije da uputimo kritike organima vlasti, već da pronađemo rješenja.

Zbog toga vjerujem da će biti izuzetno korisno saslušati iskustva energetskeg stručnjaka iz susjednih zemalja i Evropske unije.

Kao što sam ranije spomenuo, sve zemlje članice EU su doživjele otpor u oblasti reforme elektroenergetskog sektora. Baš kao što milioni građana mogu dobiti mnogo, postoji mali broj interesnih grupa koje mogu izgubiti mnogo.

Moramo se fokusirati na to kako da eliminiramo ili spriječimo ovaj otpor.

Vjerujem da bi dio rješenja bio javno obznaniti kakvu štetu nanose građanima svi oni koji se protive ovoj reformi.

Da budem precizniji: proces pridruživanja EU zahtijeva državne nadležnosti za energetskeg sektor kao preduslov za uspostavljanje ekonomičnih energetskeg mreža. Zbog toga nema apsolutno nikakvog smisla da je najviše aktivnosti u protekle tri godine potencirano na entitetskom nivou.

Činjenica je da se možete postaviti u ulogu zaštitnika ljudi samo ako konkretno djelujete kako bi unaprijedili njihove šanse za zaposlenje kao i izgleda za pristupanje Evropskoj uniji, a ne obratno.

Dakle, parlamentarni predstavnici BiH će ispuniti interese građana BiH kada Bosna i Hercegovina ispoštuje dogovore koje je postigla, kako sa susjedima tako i sa Evropskom unijom, a ti dogovori zahtijevaju integrirano energetskeg tržište u BiH, integrirano energetskeg tržište jugoistočne Evrope, te integrirano energetskeg tržište EU.

Kako bi pomogla da se to ostvari, dozvolite da još jednom naglasim da Bosna i Hercegovina mora izraditi strategiju za energetske sektor, donijeti zakon o gasu te profesionalno i odgovorno upravljati preduzećem za prenos električne energije.

Nadam se da će današnji sastanak rezultirati prijedlozima koji će omogućiti da se to ostvari.

Hvala.